

RAPORT

läbiviidud EPIK projekti „Puudetemaatika laiendamine regionaalpoliitikasse” tulemustest Jõgevamaal.

14.03.2006.a toimus Tallinnas EPIF projekti „Puudetemaatika laiendamine regionaalpoliitikasse” avaüritus, mille eesmärgiks on puuetega inimeste organisatsioonide koostöö tõhustamine omavalitsustega ning puudetemaatika laiendamine regionaalpoliitikasse. Avaüritusel osales Jõgevamaa Puuetega Inimeste Koja (Koda) juhatuse esimees-tegevjuht Luule Palmiste.

21.03.2006.a toimus maakondliku koja juhatuse koosolek, kus ühe päevakorrapunktina kuulati EPIK projekti tutvustust tegevjuhi ettekandes. Juhatus otsustas kinnitada projekti meeskonna ja piirkonnad, kes osalevad projekti ellu viimisel. Juhatus kinnitas ka projektijuhiks ja koordinaatoriks Koda tegevjuhi Luule Palmiste. Maakonna erinevad invaorganisatsioonid on moodustatud puude põhiselt, mitte regionaalselt. Invaorganisatsioonide liikmed elavad erinevates omavalitsustes ja tegevus toimub maakonna piires. Projektis osalevate maakonna omavalitsuste valik toimus Koda liikmete elukohajärgsel põhimõttel. Kohaliku omavalitsuse eripära ja omavalitsuse töökorraldust valdab kõige paremini kohalik elanik ja sama inimene sai omavalitsuse töögrupi üheks juhiks.

Jõgeva Maavalitsus teatas eelinfona, et sotsiaaltöötajate ümarlaud toimub aprillikuu ja Koda saab ühe päevapunktina ettekande aja algava projekti tutvustuseks. Koda tegevjuht koostas ettekande ja 13 Jõgevamaa omavalitsuse jaoks projekti läbiviimiseks lisamaterjalide kaustad. Lisamaterjal sisaldas:

- Projekti „Puudetemaatika laiendamine regionaalpoliitikasse“ tutvustus 2 lehel.
- EV invapoliitika üldkontseptsiooni „Puuetega inimestele võrdsete võimaluste loomise standardreeglid“ (interneti väljatrükk 24 lehel)
- Invapoliitika planeerimise juhendid kohalikele omavalitsustele „Agenda 22“ (interneti väljatrükk 26 lehel)

19.04.2006 toimus maakonna omavalitsuste sotsiaaltöötajate ümarlaud Võisiku Hooldekodus, kus toimus hooldusteenistuse võimaluste tutvustamine ja Koda tegevjuhi poolt projekti „Puudetemaatika laiendamine regionaalpoliitikasse“ ettekanne. Toimus lisamaterjalide üle andmine omavalitsuste esindajatele (13).

23.05.2006 osalesid Koda liikmed Aavo Aru ja Hele Valk Pärnu seminaril „Agenda 22“. Osavõtjad edastasid seminari teabe Pärnumaa kogemustest antud projekti läbiviimisest Koda projektimeeskonna koosolekul 30.05.2006.a. Koosolekul koostati ka tegevuskava projekti läbiviimiseks maakonnas.

5.-9.06.2006 toimusid läbirääkimised Koja valitud omavalitsuste esindajatega projekti läbiviimise nõusoleku saamiseks antud piirkondades. Viis omavalitsust: Jõgeva linn ning Jõgeva, Põltsamaa, Tabivere ja Torma vald olid huvitatud projekti läbiviimisest nende piirkondades ja andsid nõusoleku koostöökaks ning määrasid omavalitsuse esindaja piirkonna projektimeeskonda. Kuues omavalitsus Mustvee linn keeldus koostööst selles projektis. Piirkondade projektimeeskondade juhid kujunesid alljärgnevalt:

<u>Omavalitsus</u>	<u>PIK esindaja</u>	<u>KOV esindaja</u>
Jõgeva vald	Aavo Aru	Tiiu Nettan
Jõgeva linn	Luule Palmiste	Terje Kaldma
Põltsamaa vald	Aime Meltsas	Anne Veiram
Torma vald	Airi Kalm	Marika Kalm
Tabivere vald	Kaire Kaasik	Eve Tepaskent

12.06.2006 asusid projektimeeskonna juhid tööle kaasates töösse oma piirkonna erivajadustega inimesi ja kohaliku omavalitsusega lepiti kokku kõigile sobiv töökorraldus. Igas piirkonnas koostati ka oma tegevuskava, mis sisaldas projekti läbiviimise ajagraafiku, planeeritud tegevused, ülesannete jaotuse ja vastutavad isikud valdkondade viisi (reeglite järgi).

13.-19.06.2006 tegi projektijuht internetist valitud omavalitsuste arengukavadest sotsiaalvaldkonna osast väljavõtted ja koostas analüüsi:

Arengukavad leiti omavalitsuste kodulehekülgedelt internetis. Arengukavad koosnesid erinevatest valdkondadest, milledele lisandusid tegevuskavad. Koostamisel oli kasutatud analüüsi SWOT-meetodit.

Antud analüüsi aluseks oli Jõgeva linna ja Jõgeva, Põltsamaa, Tabivere ja Torma valla arengukavade sotsiaalvaldkonna sotsiaalhoolekande osa.

Sotsiaalvaldkond koosnes üldjuhul kolmest osast: sotsiaalhoolekande, tervishoid ja turvalisus ning kajastatud sotsiaalvaldkonna tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud.

Arengukavades sotsiaalhoolekande üldeesmärgiks on laiendada sotsiaalhoolekandesüsteemi, s.h arendada sotsiaalteenuseid ja parandada teenuste kättesaadavust.

Kirjeldataud on ka antud valdkonna hetkeseisu üldiselt, selgitatud probleeme ja välja toodud tegevussuunad või –tegevuskavad. Nimetust „puudega inimene“ leidub kõigis viies omavalitsuse sotsiaalhoolekande osas, Põltsamaa ja Jõgeva valla arengukavades on puuetega isikute hoolekande põhjalikumalt kajastatud.

Kasutades omakorda SWOT-meetodi võimalusi antud arengukavade sotsiaalhoolekande analüüsimisel selgus:

Tugevused:

- teotahelised vallavalitsused
- koolitatud inimressurss
- algatusvõimelised töötajad

Nõrkused:

- ligipääsmatu infrastruktuur
- sotsiaalteenuste vähesus erinevatele sihtgruppidele
- ühistranspordi ebapiisavus
- puuetega inimeste passiivsus teenuste kasutamisel

Võimalused:

- teenuste arendamine läbi kolmanda sektori
- kvaliteedi tõstmine teenuste osas (reklaam ja info ühisesse süsteemi)
- Euroopa Liidu projektide kaudu ressursside saamine valdkonna arendamiseks

Ohud:

- regionaalpoliitika suunatud piirkondadevahelistele lahknevustele

- riiklikus sotsiaalpoliitikas teenuste määratlematus
- vananev rahvastik ja noorte väljaränne
- olemasolevate teenuste (võimaluste) vähene kasutamine

20.06.2006 toimus Kojas infotund, kus ühe päevakorrapunktina oli arutusel projekti "Puudetemaatika laiendamine regionaalpoliitikasse" vahekokkuvõtte piirkondade juhtidelt. Koja tegevjuht andis ülevaate omavalitsuste arengukavade sotsiaalvaldkonna analüüsist ja erinevates piirkondades tekkinud probleemidest ning arutleti ühiselt probleemide lahendusvõimalusi.

Infotunnis ühtlustati tegevus ja lepiti kokku ühine aruandevorm, mille projektijuht oli ette valmistanud. Aruandevorm koostati analüüsi vormis ja sai ühise nimetuse „Agenda 22“, millele järgnes konkreetse piirkonna aruandes ka omavalitsuse nimi.

Analüüsis oli esitatud eesmärk, hetkeseis, probleemid ja ettepanekud lahenduste meetmetena 22 standartreegli järgi. Kajastatud oli ka tegevuse elluviija, rahastaja ja tähtaeg aastaarvuna.

Koja liikmesorganisatsioonide esindajatelt sooviti puude spetsiifikast lähtuvalt vajaduste kirjeldust ja probleemidele pakutavaid lahendusvariante. Lepiti kokku, et liikmesorganisatsioonid esitavad kirjalikud ettepanekud Kojale 21.08.2006.

Kuna maakonnas on olemas Jõgevamaa Liikumispuuetega Inimeste Ühing (JLPIÜ, ei ole Koja liikmesorganisatsioon), edastati antud projekti informatsioon meili teel ühingu esimehele ja paluti ligipäasetavuse analüüsi üldkasutatavatesse hoonetesse sihtgrupilt.

Projekti läbi viimise ettevalmistused olid lõppenud ja piirkondlike projektide teostamise ajaks kujunes 21.06.2006-31.08.2006. Omavalitsuste aruanded „Agenda 22“ lõplik vormistus toimus septembrikuu jooksul käesoleval aastal.

Kotta 21.08.2006.a liikmesorganisatsioonidelt puudest lähtuvalt ettepanekuid ei laekunud ning saabumata jäi ka JLPIÜ ligipäasetavuse analüüs omavalitsuste lõikes. Puuetega inimestel suusõnaliselt on väga palju takistusi ja probleeme, aga kahjuks ei leia need kajastamist kirjalikus vormis.

Samal päeval külastasid Koda Jõgeva maavanem Aivar Kokk ja Jõgeva Maavalitsuse sotsiaalosakonna juhataja Monika Aasa. Maavalitsuse ja Koja esindajate arutelu puudutas erivajadustega inimeste probleemidele lahendusvõimaluste otsimist, s.h ka üldkasutatavate hoonete ligipäasetavuse vajadust. Lepiti kokku, et käesoleva aasta lõpuks viiakse läbi omavalitsuste töötajatele infopäev, kelle tööülesannete hulka kuulub ehituste projekteerimise ja renoveerimise projektid (projekteerimine, ehitus ja järelevalve). Koja initsiatiivil infopäeval esinemiseks on andnud nõusoleku arhitekt Valeri Falkenberg Tallinnast, kes tutvustab üldkasutatavate hoonete ligipäasetavuse tagamise erinevaid võimalusi ja nõudeid (oktoobrikuus infopäeva kuupäevaline kokkulepe veel puudub).

01.09.2006 olid valminud „Agenda 22 – Torma vald“, „Agenda 22 – Jõgeva vald“ ja „Agenda 22 – Jõgeva linn“. Dokumentide tehniline viimistlus toimus Kojas.

18.09.2006 valmis „Agenda 22 – Tabivere vald“

19.09.2006 toimus Tallinnas EPIK projekti „Puudetemaatika laiendamine regionaalpoliitikasse“ vaheseminar, osalesid Koja tegevjuht ja Põltsamaa Vallavalitsuse sotsiaaltöö peaspetsialist Anne Veiram, kes esines sõnavõtuga maakonnas läbi viidavast projektist omavalitsuse seisukohalt.

03.10.2006 valmis „Agenda 22 – Põltsamaa vald“.

Viivituse üheks põhjuseks oli, et maakonnas käivitus projekt suvekuudel ja see oli töötajate puhkuste periood. Väga raske oli projekti meeskonna liikmeid kokku saada kõigile sobival ajal ja omavalitsuste töötajate põhitöö koormus oli suurenenud puhkusel viibimisega.

Omavalitsuste esindajatele oli projekt lisatöö ja Koja meeskonnaliikmetele täiendav vabatahtlik tasuta töö, mis tehti missioonitundest võimaluste piires.

Valminud dokumendid esitati omavalitsustele invapoliitika planeerimise ettepanekutena arengukavadesse Koja kaaskirjaga alljärgnevalt:

- 06.09.2006 Jõgeva Vallavalitsusele „Agenda 22 – Jõgeva vald“ 29 lehel.
- 12.10.2006 Jõgeva Linnavalitsusele „Agenda 22 – Jõgeva linn“ 30 lehel.
- 12.10.2006 Torma Vallavalitsusele „Agenda 22 – Torma vald“ 28 lehel.
- 12.10.2006 Tabivere Vallavalitsusele „Agenda 22 – Tabivere vald“ 26 lehel.
- 23.10.2006 Põltsamaa Vallavalitsusele „Agenda 22–Põltsamaa vald“ 25 lehel (Lisa 1).

Valminud dokumentides kajastunud suurimad probleemid omavalitsuste seisukohalt:

- Omavalitsuse ressursside puudus nii rahalise kui ka inimtööjõu osas. Omavalitsused toimivad kehtivate seaduste ja oma ressursside piires. Riik on omavalitsustele igas eluvaldkonnas delegeerinud kohustused, aga vahendeid kohustuste täitmiseks ebapiisavad. Jõgevamaa omavalitsuste rahalised vahendid on piiratud ja tihti tuleb teha valikud, mis on esmavajadus. Omavalitsus korraldab ja rahastab esmalt need valdkonnad (haridus, kultuur jm), mis puudutavad omavalitsuse kogu elanikkonda, s.h erivajadustega inimesi.
- Sotsiaalvaldkonna riiklikud teenused, mis peaksid tulema otse riigi eelarvest. Sageli peab oma omavalitsus linna/valla elanikke aitama riikliku teenuse juurde jõudmisel, asjaajamisel või teenuse kasutamisel, sest teenused asuvad maakonnast väljas või on ebapiisavad ning seotud tohutu bürokraatiaga. Mõned näited invavaldkonnast, kus peaks olema nagu riiklik teenus ja rahastus, aga omavalitsus maksab pidevalt lisaks ning sotsiaaltöötajad aitavad inimesi asjaajamisel:
  1. perearstisüsteem ja Tartus asuvate eriarstide juurde transport – haigekassa teenus;
  2. vajalike ravimite doteerimine – haigekassa teenus;
  3. taastusravi puudumine – haigekassa teenus;
  4. puuetega inimeste rehabilitatsiooniasutused pimedatele, kurtidele, psüühiliste häiretega inimestele ja liikumispuudelistele asuvad maakonnast väljas – sotsiaalkindlustusameti teenus;
  5. tehniliste abivahendite inimeste omaosaluse maksumus – abivahendid kallid, sageli omavalitsus maksab oma eelarvest inimese omaosaluse;
  6. tööturuteenused puuetega inimestele – tööturuameti teenus;
  7. pensionite ja toetuste vormistamine – sotsiaalkindlustusameti teenus;
  8. hariduslike erivajadustega laste õpetamine vastavalt nende vajadusele erikoolides koolkodu kasutades - riiklik haridusteenus, õpilase koolkodu maksumuse kannab omavalitsus (Maarja Kool).
- Üldkasutatavate hoonete ligipääsetavuse tagamine. Puudega inimesed ei saa sisse riigiasutustesse, sest puudub ligipääs (trepid - näiteks Jõgevamaa Maksu- ja Tolliameti Büroo kolmandal korrusel). Riik peaks ise tagama riiklike asutuste ligipääsetavuse ja riigiasutuste bürood maakonnas (viimati lahkus maakonnast Eesti Haigekassa Jõgeva büroo).
- Suuri probleeme põhjustab ühistranspordi vähesus või puudus erivajadustega inimestele. Sageli töökoht ja elukoht ei asu ühes piirkonnas ning erivajadusega inimene loobub või ei saa tööle minna transpordi puudusel, s.h piirab ka transpordi kallis maksumus.

Valminud dokumentides kajastus ka positiivsus:

- Omavalitsused tunnistavad sotsiaalvaldkonnas puuetega inimeste probleeme ja otsivad pidevalt probleemide lahendusvariante. Kõigi omavalitsuste sotsiaalosakonnad tegelevad sotsiaalteenuste arendamise ja laiendamisega, et teenused kataksid erinevate sihtgruppide vajadusi.
- Omavalitsused teevad koostööd riigiasutuste, era- ja kolmanda sektoriga ning toimib koostöövõrgustik sotsiaalvaldkonnas.
- Omavalitsused lahendavad erinevaid puuetega inimeste probleeme vastavalt võimalustele. Sotsiaal- ja hooldustöötajad ei ole kedagi jätnud abita, kui erivajadusega inimene on omavalitsuse poole oma murega pöördunud. Alati on leitud mingi lahendusvariant probleemile, iseküsimus on, kas lahendusvõimalus on alati inimest täielikult rahuldanud.
- Omavalitsused koolitavad oma töötajaid sotsiaalvaldkonna erinevate sihtrühmade eripärasest, vajadustest ja probleemide võimalikest lahendusviisidest.
- Enamus omavalitsuste arengukavade kehtivuse aeg hakkab lõppema ja koostatakse uusi arengukavasid. Kõik ettepanekud arengukavadesse olid teretulnud.
- Omavalitsuste sotsiaaltöötajad suhtusid mõistvalt antud projekti läbiviimisel maakonnas ja puuetega inimeste ettepanekuid arvestati analüüsi koostamisel.

Projektijuhina avaldan tänu projektimeeskonna liikmetele, kes tegid tööd südamest ja eesmärgipäraselt parima tulemi nimel. Suur tänu Aavo Arule, Tiiu Nettanile, Terje Kaldmale, Aime Meltsasele, Anne Veiramile, Airi ja Marika Kalmile, Eve Tepaskentile ja Kaire Sardisele (Kaasik), kes jõudis vahepeal uut nime kandma hakata.

Jõgeva Diabeedi Seltsi eestvõtmisel koostöös Kojaga tutvustati maakonnas läbi viidud projekti 20.09.2006 Jõgeva linna rahvale SA Jõgeva Haigla saalis ja 11.10.2006 Põltsamaa piirkonna elanikele Põltsamaa Kultuurikeskuses. Ettekandega mõlemal üritusel esines Koja tegevjuht ja osalejaid kokku oli 151 inimest.

Edaspidi kindlasti tutvustame Jõgeva Maavalitsuse korraldaval sotsiaaltöötajate ümarlaul maakonnas läbiviidud projekti tulemusi, kus osalevad kõik maakonna omavalitsuste (13) esindajad.

Projektijuht Luule Palmiste

23.10.2006